

INGEZONDEN.

De redactie behoudt zich voor, ter bevordering van spoedige plaatsing der stukken, zoo noodig eenige bekorting aan te brengen.

VERNAUWT DE N. SYMPATHICUS DE HARTSLAGADEREN?

Naar aanleiding van deze door collega VAN GELDER gestelde vraag (dit *Tijdschrift* blz. 5569) zij het mij vergund de opvatting van LERICHE en zijn medewerkers nader toe te lichten. Tot voor kort was men algemeen van meening, dat een prikkeling van de sympathische zenuwvezels een verwijding der kransslagaderen ten gevolge had, hetgeen lijnrecht staat tegenover alle ervaringen der sympathicuschirurgie, die leeren, dat een prikkeling van sympathische vezels overal in het lichaam een vernauwing der bloedvaten opwekt. LERICHE en FONTAINE konden zich niet bij deze merkwaardige tegenstelling neerleggen en hebben bij honden dit vraagstuk bestudeerd onder voorwaarden, die zooveel mogelijk den normalen physiologischen toestand nabijkwamen. Door een fijne canule zoowel in de carotis als in de kransslagader te binden konden zij gelijktijdig den bloeddruk in beide vaten meten. Vervolgens hebben zij het linker ganglion stellatum, den voorsten tak van de ansa VIEUSSENI en den linker N. vagus electricisch geprikkeld. De daardoor veroorzaakte bloeddrukwisselingen bleken in beide bloedvaten volkomen dezelfde te zijn, dat wil zeggen in beide vaten steeg de druk bij prikkeling van den sympathicus en daalde bij prikkeling van den vagus. Hiermee in overeenstemming zijn de ervaringen van KOUNTZ en PATERSON, die in 10 gevallen terstond na den dood den invloed van de rechtstreeksche prikkeling van sympathicus en vagus op het menschenlijke hart hebben nagegaan. Op grond van al deze proeven zijn de Fransche schrijvers tot de slotsom gekomen, dat de sympathische innervatie der kransvaten geen uitzondering vormt op de algemeene wet en dat dus ook voor deze slagaderen de sympathicus de vasoconstrictor is. Vandaar hun meening, dat een doorsnijding der sympathische banen niet alleen op de pijnen een gunstigen invloed heeft, doch ook de bloedverzorging in het myocard verbetert. (Zie het boek van MARCEL BÉRARD, blz. 44—48 en de literatuurlijst achter in het boek.)

Leiden, 14 November 1937.

W. F. SUERMONDT.

VERNAUWT DE N. SYMPATHICUS DE SLAGADEREN VAN HET HART?

Met de zoo eenvoudig klinkende vraag van collega VAN GELDER (zie den titel) wordt een uiterst belangwekkend probleem onder de aandacht gebracht. Belangwekkend niet het minst voor den chirurg, daar de kennis van de anatomie en de physiologie van het sympathische zenuwstelsel voor hem van steeds grooter betekenis wordt. Welk chirurg ziet niet — met gepast geduld overigens — uit naar den huisarts of internist, die met hem van gedachten wil wisselen over de indicatie tot operatieve behandeling van angina pectoris, of althans over de aanwijzing tot novocainisatie van het ganglion stellatum 1) of der vier bovenste thoracale rami communicantes van den truncus sympathicus?

Daar ik dit onderwerp reeds sinds vele jaren bestudeerd heb, kan ik collega VAN GELDER het volgende meedeelen:

I. Over het beloop van die sympathische hartzenuwen, welke op de physiologische eigenschappen van de hartmusculatuur invloed hebben — dat zijn dus de banen, die de hartcontracties meer of minder krachtig maken, die de frequentie van den hartslag modificeeren, die invloed kunnen uitoefenen op de prikkelbaarheid en de prikkelgeleiding in de hartspier — heerscht vrij groote overeenstemming: zij

1) Voor de techniek van de kunstmatige anaesthesie van het ganglion stellatum zie men o.a.: LERICHE et FONTAINE, L'anaesthésie isolée du ganglion étoilé. *Presse médicale*, 1934, No. 41.